

השגיאות של ישראל במלחמה בעזה

19.05.2024 | ישי ערמוני | written by

ניהול המלחמה של ישראל ברצועת עזה לקה בשורה של שגיאות קשות, שתוצאתן היא שמלחמה שיכלה להיגמר בתוך חודשים ספורים בהכרעה ברורה לטובת ישראל ממשכה ומתארכת, בעוד שחמאס מצליח לשמר שליטה אזרחית וצבאית ברוב הרצועה.

חלק מהשגיאות היו קשורות להחלטה לפעול בצורה איטית ומדורגת, ובבחירת אזורי הפעולה. דרך הפעולה הנכונה מבחינת צה"ל, שהייתה מנצלת באופן מיטבי את יתרונותיו הגדולים על חמאס בכוח אדם, הייתה לפעול בכל הרצועה במקביל, מן הדרום ועד הצפון. כך היה צה"ל מונע ממחבלים להימלט, יחד עם חטופים, מאזור לאזור, ומביא לקריסתן המהירה של יכולות הפיקוד והשליטה שלו. במקום זאת, צה"ל אפשר למחבלים רבים להימלט לאזורים בטוחים שבהם אין הוא פועל, ומהם יכלו להגיח בחזרה אל האזורים שמהם נסוג.

על צה"ל היה להשתלט על גבול ישראל-מצרים (ציר פילדלפי) כבר בפתחת המלחמה. שליטה בנקודה זו, שהינה האסטרטגית ביותר ברצועה, חיונית על מנת למנוע מחמאס הכנסת אמל"ח, הברחת פעילים וחטופים, גזירת קופון מסחורות נכנסות ושמירה על ערוצי קשר עם איראן, חיזבאללה והנהגת החוץ. במקום זאת ישראל נשארה מחוץ לרפיח ואפשרה לה להתמלא בפליטים מאזורים אחרים ברצועה, ואלה משמשים מגן אנושי להנהגת חמאס שנמלטה לשם יחד עם מרבית החטופים.

גם בכניסה לאזור בית החולים שיפא התמהמה צה"ל הרבה מעבר לדרוש. היום ברור שחטופים רבים נרצחו או הוברחו משיפא והסביבה דרומה, בזמן שכוחות צה"ל גוררים רגליהם במרחק קילומטרים ספורים משם. לו היה צה"ל פועל בנחרצות ושולח כוחות מיוחדים להסתער ולכבוש את האזור, אפילו בתצורה מוסקת, סביר להניח שהיה מצליח לשחרר מספר לא קטן של חטופים.

אי כיבוש ג'באליה בשלבים הראשונים של המלחמה היה טעות נוספת. מחנה פליטים זה, אחד ממרכזי הכובד של חמאס בצפון הרצועה, לא נכבש על ידי צה"ל בתחילת המלחמה. הכוחות שיועדו למבצע זה הוסטו ברגע האחרון, ובסופו של דבר פעלו בשולי המחנה בלבד. כך נמלטו אלפי פעילי חמאס וארגוני טרור אחרים וישבו לפעול בכל צפון הרצועה לאחר נסיגת צה"ל.

שגיאות אחרות היו קשורות לאי-מיצוי הישגים באזורים שנכבשו. כאשר צה"ל הצליח להגיע לשליטה מבצעית ברובה המוחלט של צפון הרצועה ובחאן יונס, נדרשה תקופה נוספת של שבועות מספר עד חודשים לטהר את המרחב באופן מוחלט ממחבלים ולהשתלט על כיסי התנגדות אחרונים. במקום זאת צה"ל הכריז על ניצחון ונסוג, בטרם הושלמה המשימה. כתוצאה מכך, חמאס שב ושיקם את יכולותיו הצבאיות במרחבים אלו. צה"ל אומנם הכריז שנסוגה זו תלווה בהמשך הפשיטות על המרחבים הנ"ל, אולם המציאות הוכיחה שהללו כמעט אינן מתקיימות, ובכל מקרה לרוב אינן אפקטיביות (הפשיטה על שיפא הינה יוצא מן הכלל שאינו

מעיד על הכלל).

צה"ל התמקד בשלבים רבים במלחמה בדחיקת האוכלוסייה האזרחית דרומה, כאשר בדרך כלל היא עוברת סינון מינימלי, אם בכלל. בכל מקרה, לא היה כיתור יעיל של צפון הרצועה עד לשלב מאוחר מאוד, מה שאפשר בכל מקרה לעקוף את ערוצי הסינון. גם כאשר נעשה סינון יעיל יותר הוא הוגבל בדרך כלל לגברים, תוך הימנעות מחיפוש אחר גברים בתחפושת אישה. באופן זה הוברחו חטופים רבים שחמקו לצה"ל בין האצבעות, כמו גם בכירי חמאס ובהם סינוואר (כנראה יותר מפעם אחת).

בח'אן יונס פעל צה"ל באופן מדורג ואיטי מאוד. עובדה זו קשורה לכוחות המועטים יחסית שהוקצו למבצע, סדר הכוח המוגזם מאוד שהוקדש לאבטחת צירים לוגיסטיים, והיעדים שהוצבו, שהיום ברור שהיו שאפתניים מדי ובנויים על הנחה מוטעית לגבי מיקום מרכזי הכובד של חמאס. עובדות אלו גרמו לקרב שהיה עשוי להיות מוכרע תוך שבועות ספורים להימשך חודשים, וללא הישגים של ממש.

אולי השגיאה החמורה ביותר הייתה שחרור מוקדם מדי ורתיעה מהסתמכות על המילואים, שהוכיחו את עצמם מעל ומעבר במלחמה. למרות זאת מיהר הפיקוד הבכיר של צה"ל לשחרר אותם, ונמנע מלהשתמש בהם בנקודות מפתח במערכה. כתוצאה מכך הוא נאלץ לפעול בסדר כוחות מופחת ובצורה אפקטיבית הרבה פחות, כמו למשל בקרב על חאן יונס כאמור לעיל. מובן שצה"ל לא יכול היה להרשות לעצמו להחזיק כוחות מילואים בסדר הגודל ההתחלתי במשך חצי שנה, אך דווקא בגלל זה הייתה חובה לפעול להכרעה מהירה, מה שלא נעשה.

ישראל יכולה וחייבת לנצח במלחמה. אולם כדי לעשות זאת, עליה להכיר בשגיאותיה הללו וללמוד מהן, ומוטב מוקדם ממאוחר.